

zpravodaj

**SVAZ KAMENÍKŮ
A KAMENOSOCHAŘŮ
ČESKÉ REPUBLIKY z.s**

2 / 2019

**SLOVO PŘEDSEDY SVAZU K
VOLBÁM**

**ČESKÉ KAMENY NA
SLOVENSKU**

LUDVÍKOVO KŘÍDLO

NOVÝ ROK VE VIETNAMU

Slovo předsedy Svazu kameníků a kamenosochařů České republiky (dále jen Svaz) k volbám do výboru Svazu.

Vážení kolegové kameníci, kamenosochaři a příznivci kamenosochařského řemesla, blíží se nám rok 2020 a s ním i volby do výboru Svazu. V příštím roce v červnu skončí volební období stávajícího výboru Svazu a vzhledem k tomu, že se na kamenické řemeslo trochu mezi námi pozapomíná a zapomíná se i na tradice našich řemesel a živností, vás chci požádat o pomoc a propagaci našeho tradičního řemesla, chci Vás požádat o vaše nápady, doporučení a zapojení do řešení problémů v našem řemesle.

Myslím, že stávající výbor Svazu je složený z odborníků, kteří představují odbornou špičku v kamenickém řemesle, ovšem jak to bývá, je třeba přinést do našeho oboru něco nového, něco zajímavého názorově, přispět k oživení a zvednutí našeho řemesla a dovedení k přesvědčení, že být členem Svazu je čest.

Oživte naše řemeslo, staňte se kandidáty, členy Svazu, doporučte, navrhněte své přátele, kteří jsou schopni dobře zastupovat naše řemeslo a přispět něčím novým.

Musím zmínit také několik pozitivních reakcí, když se podíváme na naše řemeslo v uplynulém období, stojí za námi spousta úžasné práce. Podíleli jsme se na restaurátorských pracích na Národním divadle, Národním muzeu, Pražském hradě, Negreliho viaduktu, Staroměstské radnici a dala by se jmenovat spousta dalších významných děl kameníků, restaurátorů a sochařů.

Děkuji vám za šíření dobrého jména kamenického řemesla a přeji hodně úspěchů ve vaší činnosti.

Bohumil Pánek

FOR ARCH - Stavební veletrh

Ve dnech 17. až 21. září 2019 se v prostorách PVA EXPO Praha Letňany uskutečnil již 30. Mezinárodní stavební veletrh FOR ARCH. Je to největší stavební veletrh v České republice, setkáte se zde s českými i evropskými stavebními společnostmi, výrobci stavebních materiálů a dodavateli inovativních řešení ve stavebnictví. Jedním z těchto témat je i finále Soutěžní přehlídky stavebních řemesel (SUSO). Každoročně zde představí své umění odborné školy včetně té naší. Čtyřdenní finálové kolo soutěže se týkalo zejména

oborů zedník, tesař, kameník a kamenosochař. Naši školu reprezentovali ve složení za kameníky, A. Frank, a kamenosochaře Š. Hůzl, pod vedením vedoucího odborného výcviku Lipnice nad Sázavou Martinem Šimkem.

Naším konkurentem v soutěži se tradičně zúčastnili v oboru kamenosochař také studenti pod vedením J. Danihelky z SPŠ kamenické a sochařské Hořice. Jako každý rok zadal Svaz kameníků a kamenosochařů téma práce. Výbor Svazu ustanovil hodnotící komisi, která rozhodla o pořadí „na stupních vítězů“.

Letos soutěž pro studenty byla opravdu výzva, jelikož téma práce bylo zhotovení mramorového lachtana, podle modelu odlitého sádrového lachtana. Tvarování díla do mramoru bylo v soutěži použito poprvé, jelikož v předchozích ročníkách se v soutěži sekalo především do pískovce. Dva Carrarské bloky kamene zajistil jako sponzorský dar pan ing. Karel Dušek z firmy Kámen Engineering.

Student naší školy, vyučený kameník, který pokračuje na maturitním oboru podnikání Š. Hůzl se úkolu zhotovit mramorového lachtana zhostil na výbornou, samozřejmě mít více času tak by si pohrál i s detaily, ale jak jsem již zmiňoval sekání do mramoru byla výzva, i pro sochaře z hořické školy. Obrovský kus práce také odvedl student druhého ročníku, kameník A. Frank, jenž vysekal parádní žulovou „čepici“, která může sloužit například jako ozdoba na vrchní části sloupu.

Hodnocení soutěže z pohledu představenstva ze Svazu kameníků dopadlo následovně:

1.Místo si odnesl Š. Hůzl, jenž odvážně sekal lachtana do Carrarského mramoru. Cenu si také odnesl A. Frank, který hrdě reprezentoval práce kamenické.

Také vedoucí Kamenosochařského střediska M. Šimek byl na roztrhání, jelikož mnoho lidí se přišlo na veletrh a řemeslníky v pracovním nasazení podívat, a také měli zájem se něco praktického i teoretického z řemesla dozvědět od zkušeného kameníka.

Jakub Suk, Hořice (2. místo sochaři), Štěpán Hüzl, Antonín Frank, oba Lipnice

Závěrem této akce chci říct, že není důležité, kdo na jakém místě skončil, ale jde především o zviditelnění a oživení tradičních řemesel jako je kameník a kamenosochař. Výsledkem je, že v letošním roce naše škola zaznamenala nárůst kameníků což je úspěch. Kdo se chce řemeslu věnovat určitě práci najde a těšíme se na další ročník FOR ARCH.

Petr Lacina, DiS

Článek pro Hospodářskou komoru

Svaz kameníků a kamenosochařů ČR je sdružení řemeslníků i firem podnikajících v oboru kamenoprůmyslu, zpracování kamene a kamenosochařství. Když se v roce 1990 znovuzakládal Svaz kameníků, byl jich plný sál tehdejšího Slovanského domu. Heslo bylo: „obnovíme cechovní tradice“. A bylo opravdu na co navazovat. Vždyť kamenictví je řemeslo, které provází život lidí všemi civilizacemi od okamžiku, kdy obydlí nebylo jen objektem obrazně řečeno z proutí a kdy potřeba „zobrazovat a vyjadřovat svými díly jevy přírody a podoby těl“ (L.B.Alberti) umožnila vytvořit symbol a sochu. Ale není potřeba se dovolávat časů tak vzdálených. Ještě na počátku minulého století se na území dnešní ČR se zmiňuje 625 lomů a seznam kamenolomů které dodávají „kvádry, stupně, dlažební kostky, brusné a mlýnské kameny nebo krytinu“, obsahuje v oddíle: granit, syenit, diorit, diabas a gabro, v Čechách 139 položek. A ten materiál musel někdo vytěžit a zpracovat. Většinou ručně – ruce kameníků.

Počet dnešních členů – řemeslníků i firem – se vejde do stovky, přestože v tomto oboru působí daleko víc subjektů. I když lidskou potřebu „někam patřit“ nelze přenášet do jiných struktur či

systémů, pragmatická úvaha „co mám z členství?“ zatím není vyvážena hmotně. Účastnit se na vytváření podmínek pro podnikání a hospodářský život společnosti však nemůže jednotlivc. Proto je Svaz kameníků a kamenosochařů začleněn jako živnostenské společenstvo do Hospodářské komory ČR.

Samozřejmě i mezi členy existuje rivalita a boj o pozice na trhu, protože někdy soutěží o stejné zakázky. Tak tomu bylo i v minulosti: List kamenického cechu Starého města pražského do Kutné hory z roku 1489 začíná slovy: „Vzácné opatrnosti panóm a raddě na Horách kutnách, pánom nám přiezivným...“ a šlo o to, že Staroměstský cech jako hlavní, spravující podobné cechy v celém království, poslal do Kutné Hory pro vedení stavby sv. Barbory mistra Rejska, což se nelíbilo kutnohorskému kamenickému cechu a pomlouvali Rejska i staroměstský cech u cechu „hradního“ (na pražském hradě), jehož přední osobou byl mistr Beneš z Loun – mistr Benedikt. (Kámen 17, 2011, č.2 s. 64–65) Doufáme, že postupem času se vytvoří například pomocí mistrovských zkoušek, pomocí systému dalšího vzdělávání a dalších nástrojů vytvářejících podnikatelské prostředí takový stav, kdy jednotlivé odborné cechy či společenstva budou garantovat úroveň řemesel na odpovídající úrovni, udržovat tradici a znalosti, jež jsou dědictvím kultury práce a zároveň sledovat všechny aspekty vývoje kterým se život a praxe jednotlivých řemesel bude muset přizpůsobit, aby i v budoucnosti obstály. To je ostatně společné všem podobným společenstvím a cechům – natěračům a malířům, obkladačům, kominíkům, pokrývačům a tesařům, sklářům...

Jako v jiných řemeslech i pro kameníky platí že musí udržovat, nést stavovskou čest, hrdost na výsledky dobře odvedené řemeslné práce, kterou budou obdivovat ještě další generace jimž bude i dobře sloužit. Musí bojovat proti nešvarům, které poškozují dobré jméno kamenického řemesla. Velmi často slyšíme o „kamenících“ bez patřičného umu a vzdělání, kteří mají živnostenské oprávnění na nákup a prodej, bezostyšně prodávají nekvalitní výrobky bez povinných technických zkoušek, zpracovávají nabídky v cenové úrovni, která objektivně umožňuje realizaci díla, jež je spíše ostudou pro obraz kamenického řemesla.

Kamenické řemeslo má mnoho podob. Je možné začít prací v lomech jako dřívějšího symbolu těžké až nelidské práce za trest. Ale dodnes je pro každý lom „zlatým“ ten lamač-kameník, který rozumí skále tak, že rozezná dobrou a špatnou stranu dotykem ruky. Dnes prakticky např. zanikla ruční kamenická výroba obrubníků. Ale dovedete si představit pražské chodníky bez stokilových obrub šíře 32 cm, které jsou dnes zdobeny třípytkami orientace? Ani dlažebních kostek se už mnoho ručně nedělá. Ale pro pražský kolorit si chodníky bez mramorových kostek – mozaiky, nedovedeme představit. Vždyť dlažební kostky jde znovu a znovu předlážit, když živá podložní konstrukce si řekne o vyrovnání, aby tam nebyly louže.

Pražské metro je samozřejmě přehlídkou nejrůznějších kamenů. Ale nikdo nemůže popřít, že žulové dlažby nástupišť, chodeb či schody slouží a fungují tak, jak se pro takové stavby pro veřejnost předpokládá.

Kamenný obklad fasád je také dílo kameníků. Stojí za to si připomenout vlastně nedávnou historii, když po vzniku Československé republiky se stavěly veřejné budovy správy státu; skoro všechny mají na fasádách přírodní kámen. A je i vidět jeho užitečnost –

slouží bez problémů dodnes. Současná architektura a využití kamene je specifická řemeslná otázka řešící souvislost přírodního materiálu s nosnou konstrukcí, izolacemi a nosnými systémy pro montáž a řešení dilatací.

Mnoho lidí si ani neuvědomuje blízkost kamene, ale prvorepublikové kavárny a reprezentační stavby se bez kamene neobešly. Kamenné stolečky či mramorové obklady z často zahraničních materiálů fungují dodnes.

Svaz sdružuje i kamenosochaře. V dřívějších dobách bylo kamenosochařství v názvu firem často. Souviselo to i s funerální kulturou. Prohlídkové okruhy například pražskými hřbitovy jsou poučné pro historii, ale jsou i obrazem práce kameníků. Kamenosochařské dílny pracovaly také pro renomované sochaře – umělce, kterým se sekání do kamene už zdálo zbytečné či ho už ani časově nestačili. Dnes se kamenosochařství samozřejmě uplatňuje i při restaurování památek, i když restaurování kamene je samostatný obor.

Po éře gotického stavitelství přestaly být kamenné kusy dominantním konstrukčním prvkem, ale i 140 let sloužící pražský Palackého most má klenbu z kamene. Kámen se nepochybně neztratil a svou nosnou funkci plní v každé betonové konstrukci šterk či písek. Náš stát je bohatý a nikoliv chudý na suroviny a je ostudou, když se v novinách objeví článek začínající „Krise ve stavebních surovinách je za dveřmi. Aktivní lomy na kámen, šterk a písek se v Česku za pár let dotěží a pro další těžbu chybějí povolení“ (Mladá fronta Dnes, 26. 6. 2019 str. 6). Globalizace přinesla pro svět kamene dostupnost materiálů prakticky z celého světa. A samozřejmě i výrobky z trhů s lacinou lidskou prací. I když to nebude trvat věčně, jak nás učí dějiny, tak právě ty nás zároveň učí, co lze zapomenout přes pouhé dvě generace.

Svaz kameníků a kamenosochařů má výhodu v tom, že se podařilo udržet jedinou školu tohoto oboru – Střední průmyslovou školu kamenickou a sochařskou v Hořicích. Založena byla za mocnářství 1884 „ku povznesení řemesla“, přežila vznik i zánik samostatné republiky, okupaci, poválečné období, rozvinutý socialismus i přechod do tržního hospodářství s otevřeným trhem práce. Dnes se na škole učí geotechnika (těžba a zpracování kamene), sochařství, konzervátorství a restaurování a užitá malba. Je to svým způsobem štěstí pro tento malý, národohospodářsky nic nevážící obor, že při pohledu na historii této školy je vidět relativnost odhadů budoucna. A dnes je tato škola svým způsobem jedinečnou v tom, že je na technologické špici v podobě robotického pracoviště. A nejde jen o numericky řízené stroje pro kamenické výrobky pro výstavbu, ale o přesah pro sochařství kdy např. pro kopii gotické krumlovské madony bylo využito 3D skeneru, 3D tiskárny a robotického ramene. Prakticky se realizuje interakce klasických sochařských a restaurátorských technologií se zaváděnými technologiemi digitalizace prostoru. Škola se účastnila řady projektů např. projektu Sochy patronů naší země: sv. Václav a sv. Anežka Přemyslovna.

Druhým vzdělávacím střediskem je Kamenosochařské středisko v Lipnici, které je dnes součástí Akademie Světlá nad Sázavou. V Lipnici probíhá praxe a odborný výcvik žáků tříletého učebního oboru Kameník a čtyřletého maturitního oboru kamenosochař.

Svaz kameníků podporuje a účastní se takových projektů jako jsou řemeslné workshopy - Řemesla živě v Praze na Novoměstské radnici, nebo již tradiční Soutěžní přehlídky stavebních řemesel SUSO pořádané v rámci zářijového veletrhu FOR ARCH Praha.

Společné všem řemeslným oborům je, že kultura se mění, že budoucnost je nejasná, že změny jsou rychlé, že globalizace je reálným faktem. Smyslem činnosti a práce Svazu je sdružit ty kteří vědí, že pro kulturu této společnosti je třeba uchovat jednak tradice, technologické znalosti, zkušenost dřívějších

generací, ale i stavovskou čest řemesla. Vedle toho se musí snažit orientovat v současnosti, vytvářet podmínky společenského a politicko-hospodářského prostředí, které na řemeslo působí. A pokud budou jasnozřiví snažit se postihnout ta fakta, která budou určující v budoucnosti a snažit se na ně připravit své následovatele, kteří budou mít v rukou osud řemesla v dalších desetiletích, v dalších generacích. Jisté je: opracování kamene pomalu přestává být ruční prací. A tak se zdá, že je jedno, zda na plochu stroje řezajícího vodním paprskem dám ocelový plech, polystyren, tkaninu či desku kamene. Z hlediska tvaru a programování je to opravdu úloha pro operátora toho stroje. Ale každý cítí, že každý materiál je jiný. Pro naše řemeslo je naprosto zásadní, aby kameník měl vztah k materiálu a znal ho. Zatím se zdá, že stále nejlepším způsobem je vzít dláto a kladivo a ručně

klasickými nástroji udělat „kus“, který pan mistr vezme. Samozřejmě, že ten proces, od rukou k mozku a možná i k duši je svým způsobem tajemný. Nevíme, kde sídlí cit pro materiál a pro řemeslo. Ne každý má na to talent. Ale každý pozná řemeslníka bez talentu.

Ing. Michael Lažan

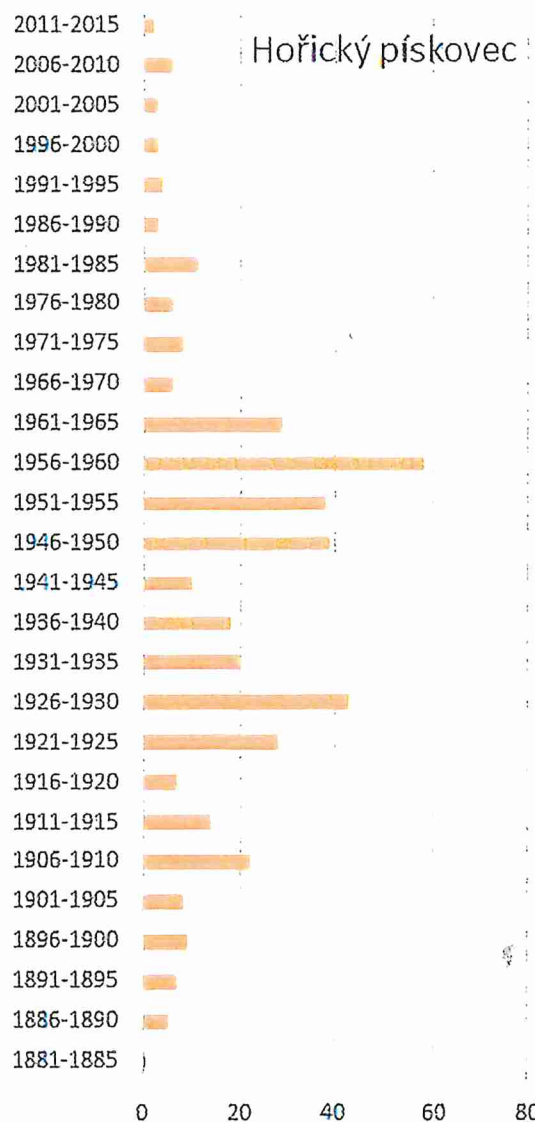
Použitie hoříckého pískovce a iných dekoračných kameňov Česka na Slovensku

Daniel Pivko

Prírodovedecká fakulta Univerzity
Komenského, Ilkovičova 6, 842 15
Bratislava, daniel.pivko@uniba.sk

Systematický výskum použitia dekoračných kameňov na Slovensku trvá už 20 rokov. Identifikované boli budovy a drobná architektúra ako pamätníky, sakrálne objekty, plastiky, fontány, ako i náhrobníky na cintorínoch. Keď odhliadneme od nepatrného použitia moravských „mramorov“ na západnom Slovensku v 18. storočí, masové využívanie dekoračných kameňov z Česka bolo hlavne v 20. storočí a utlmilo sa po rozpade spoločného štátu. Keď zosumarizujeme celkové použitie kameňov z Českých zemí spolu s náhrobníkmi, dominuje *hořícký pískovec* a *supíkovičský mramor*. Za nimi nasleduje slezská žula, šluknovský syenit a liberecká žula.

Používanie kameňov z Českých zemí na území dnešného Slovenska sa začalo už koncom 19. storočia, keď boli otvorené nové kameňolomy a dielne so strojovým vybavením a postavili sa železnice

Obr.1: Tabuľka časovej distribúcie použitia hoříckého pískovca na verejných budovách a sochách.